

Remissvar:

Ett stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap SOU 2022:57

Justitiedepartementets dnr: Fö2023/00074

Sveriges förenade studentkårer (SFS) har erbjudits lämna sina synpunkter på remissen av *Ett stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap (SOU 2022:57)*. SFS är en sammanslutning av studentkårer vid Sveriges universitet och högskolor. SFS har ett femtiotal medlemskårer vilka tillsammans representerar ungefär 380 000 studenter och doktorander.

SFS tillstyrker i huvudsak utredningens förslag. Högre utbildning eller studenter tas inte i särskild beaktning i utredningen. Nedan följer SFS kommentarer kring de delar av förslaget som berör eller kan komma att beröra högre utbildning eller studenter.

SFS ser positivt på utredningens förslag om att staten ska stå för de huvudsakliga merkostnaderna för skyddsrum. Inrättandet av nya skyddsrum innebär vanligtvis högre kostnader och omkostnader inte bara för skyddsrummet i sig, utan även för byggnaden i sin helhet. SFS instämmer därmed i Sveriges Allmännyttas synpunkt i sitt remissvar, om vikten av att ägare av byggnader och anläggningar som har skyddsrum eller behöver inrätta skyddsrum, får full kostnadstäckning för ökade kostnader i de fall där de inte omfattas av normalt fastighetsunderhåll.¹

SFS menar att högskolor och universitets eventuella merkostnader för skyddsrum inte bör finansieras av ordinarie anslag, utan av ytterligare anslag eller ekonomiskt stöd. Detta för att lärosätena inte ska påverkas negativt av merkostnader i lokalerna i form av exempelvis hyreshöjningar. Redan i nuvarande ekonomiska situation med inflation, höjda hyror och ökning av andra driftskostnader är lärosätenas ekonomi ansträngd. För att en förbättrad förmåga att erbjuda skyddsrum inte ska ske på bekostnad av utbildningarnas kvalitet, behöver utredningens förslag finansieras av ytterligare anslag eller ekonomiska stöd.

Utredningen menar att dess förslag innebär betydande kostnadsökningar för staten. Då kostnadsökningarna är så pass omfattande menar utredningen vidare att det är olämpligt att föreslå exempelvis förflyttningar mellan olika utgiftsområden och att det istället får behandlas i kommande budgetpropositioner. Hanteringen av kostnadsökningarna behöver därmed behandlas av regeringen. SFS har ingen åsikt om storleken på kostnadsökningarna, men vill betona att dessa kostnadsökningar inte bör

¹ Sveriges Allmännytta, remissyttrande *Ett stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap*, https://www.regeringen.se/contentassets/eef842f75df0437db751010ffbba393ee/sveriges-allmannytt_a.pdf

görs på bekostnad av andra utgiftsposter i statsbudgeten, såsom högre utbildning eller bostadsbyggande.

Övriga synpunkter

Lärosätenas roll

Lärosätenas roll vid höjd beredskap eller krig är idag otydlig. Detta påtalar Sveriges universitets- och högskoleförbund, SUHF, i en promemoria, där det till skillnad från övriga delar av utbildningsväsendet saknas en tydlighet i nuvarande lagar och förordningar kring vad som förväntas av universitet och högskolor. Frågan gäller bland annat till vilken grad lärosäten kan bedriva undervisning i höjd beredskap eller krig, eftersom de till skillnad från grundskolor och gymnasium inte har en skyldighet att fortsätta bedriva verksamhet i en sådan situation. Här efterfrågas en tydligare vägledning till lärosätena för förberedande arbete och förväntningar, för att undvika att ansvaret hamnar på varje enskilt lärosäte.² SFS instämmer i denna bedömning för att kunna garantera en högre utbildning på lika villkor i hela landet, även i en situation i höjd beredskap eller krig.

Kompetensförsörjning

SFS vill betona vikten av kompetensförsörjning och utbildning för det civila försvaret. Det civila försvaret är beroende av en rad olika kompetenser, allt från läkare till statsvetare. Här spelar den högre utbildningen en mycket avgörande roll.

Samtidigt finns det stora behov av specifikt beredskapskompetens. I rapporten "Växtverk - Utmaningar med att personalförsörja det civila försvaret i fredstid" från Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI, nämner flera myndigheter utmaningar att rekrytera personal med beredskapskompetens.³ Fler spetsutbildningar och utökade möjligheter till anpassningar i nuvarande utbildningsutbud efterfrågas, för att kunna stärka denna kompetens. För att öka universitet och högskolors flexibilitet menar SFS att resurstilldelningssystemet till högre utbildning behöver ses över. Dagens resurstilldelning missgynnar kurser med lägre genomströmning, men vars värde än dock kan vara stort för studenterna, eller samhället i stort.

Ideella föreningars självständighet och oberoende i kristid

SFS tillstyrker utredningens förslag om ideella föreningars självständighet och oberoende, även i tid av höjd beredskap eller krig.

² s. 3, SUHF, *Lärosätenas roll i totalförsvaret*, 2022, <https://suhf.se/app/uploads/2022/06/La%CC%88rosa%CC%88tens-roll-i-totalfo%CC%88rsvaret-P M-SUHF-220518-1.pdf>

³ FOI, Växtverk – Utmaningar med att personalförsörja det civila försvaret i fredstid, 2021. <https://www.foi.se/rest-api/report/FOI-R--5230--SE>

Jacob Färnert
Vice ordförande
jacob.farnert@sfs.se
070-545 75 57

Amanda Beckman
Politisk sekreterare
amanda.beckman@sfs.se
076 544 01 09